

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

685

Vragen van de leden **Westerveld** (GroenLinks) en **Van den Hul** (PvdA) aan de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media over *verschillen in schooladviezen tussen inkomensgroepen* (ingezonden 17 oktober 2018).

Antwoord van Minister **Slob** (Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media) (ontvangen 19 november 2018).

Vraag 1

Kent u het artikel «Schooladvies vaker bijgesteld bij lagere inkomens»?¹

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met dit artikel. Ik ga tevens nader in op dit artikel in de brief die ik Uw Kamer deze maand toezend over de resultaten van de eindtoets in 2018.

Vraag 2

Hoe verklaart u dat maar bij 7.6 procent van de 58.000 leerlingen die in 2016/2017 in aanmerking kwam voor een heroverweging van het schooladvies, daadwerkelijk een bijstelling is toegepast?

Antwoord 2

Dit percentage is niet correct. In 2017 maakten iets minder dan 180.000 leerlingen een eindtoets. Daarvan werd bij 33 procent (58.000 leerlingen) het schooladvies heroverwogen naar aanleiding van een hoger toetsadvies. Uiteindelijk leidde dit in 23 procent van de gevallen tot bijstelling, oftewel bij 13.350 leerlingen. De 7,6 procent die u noemt is het percentage bijstellingen van alle bijna 180.000 adviezen, wat ook neerkomt op 13.350 leerlingen. Dat bijna een kwart van de adviezen wordt bijgesteld, laat zien dat scholen het resultaat van de toets als onafhankelijk tweede gegeven serieus nemen en serieus de mogelijkheid van bijstelling heroverwegen.

Vraag 3

Heeft u een overzicht van de ontwikkeling van de afgelopen jaren waarin te zien is hoe vaak het schooladvies wordt heroverwogen en hoe vaak het daadwerkelijk is aangepast voor kinderen uit gezinnen met verschillende inkomens, uitgesplitst naar onderwijssoort?

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/41/schooladvies-vaker-bijgesteld-bij-lagere-inkomens>

Antwoord 3

Het dashboard Gelijke Kansen geeft sinds de invoering van de verplichte eindtoets in 2015 een uitsplitsing van het aandeel heroverwegingen en het aandeel bijstellingen naar het opleidingsniveau van ouders.² In sociale wetenschappen is het gebruikelijk uit te gaan van een sterke samenhang tussen inkomen en opleidingsniveau.³

Vraag 4

Hoe verklaart u dat per adviesniveau blijkt dat juist kinderen uit de hoogste inkomensgroep vaker een bijgesteld advies krijgen?

Antwoord 4

De gegevens waarnaar wordt verwezen in het antwoord op vraag 3 laten zien dat er geen duidelijk (lineair) verband bestaat tussen het aandeel bijstellingen en het opleidingsniveau van ouders. De adviezen van leerlingen met ouders die maximaal een mbo2 opleiding hebben behaald worden even vaak bijgesteld als leerlingen met hbo opgeleide ouders. De adviezen van leerlingen met ouders met een wo opleiding worden wel vaker bijgesteld. In mijn recente reactie op de Kamervragen van de leden Van den Hul en Nijboer over Groningse basisschoolleraren gaf ik al aan dat landelijk onderzoek naar verklaringen hiervoor nog niet is gedaan.⁴

Uit onderzoek dat provincie Drenthe heeft laten doen blijkt wel dat lagere adviezen en minder bijstellingen samenhangen met lagere verwachtingen van ouders en een minder ambitieuze leercultuur.⁵ Daarnaast is het mogelijk dat het beschikbare aanbod van vo scholen in een regio van invloed is op de schooladvisering. Tenslotte kunnen leerlingenkenmerken, zoals werkhouding en motivatie, een rol spelen. Ik vind het belangrijk om de oorzaken ook op nationaal niveau te achterhalen. Ik laat de oorzaken hiervan onderzoeken en deze resultaten zullen worden meegenomen in de eindevaluatie van de Wet eindtoetsing po.

Vraag 5

Heeft u zicht op de rol van (mondige) ouders bij het al dan niet toepassen van een bijstelling? Is de rol van ouders de afgelopen jaren toe- of afgenomen?

Antwoord 5

Uit de tussenevaluatie van de Wet eindtoetsing po bleek dat volgens 88 procent van de leerkrachten de druk die zij ervaren van ouders in 2016 gelijk was gebleven of zelfs gedaald was, vergeleken met de drie jaar daarvoor.⁶ Ik heb u hierover geïnformeerd in mijn reactie op de Kamervragen van leden Van den Hul en Nijboer over Groningse basisschoolleraren. Onderzoeksbureau Oberon neemt dit onderwerp mee in de eindevaluatie die zij voor de Wet eindtoetsing po uitvoert.

Vraag 6

Deelt u de opvatting dat een eventuele bijstelling nooit mag afhangen van achtergrond, inkomen en opleidingsniveau van de ouders van een leerling? Op welke manier wordt aangestuurd op zo objectief mogelijk heroverwegen met betrekking tot bijstellingen?

Antwoord 6

Ik vind dat elk schooladvies dat daarvoor in aanmerking komt, serieus moet worden heroverwogen door de school. Daarbij kunnen naast prestaties van de leerling, ook andere kenmerken zoals werkhouding en motivatie een rol spelen. Het is belangrijk dat deze overwegingen zo expliciet en objectief

² <https://www.ocwincijfers.nl/onderwijs/dashboard-gelijke-kansen>

³ Vaak worden opleiding, inkomen en beroep gecombineerd in een index die de sociaaleconomische status (SES) meet. In het internationale PISA onderzoek wordt dit bijvoorbeeld gecombineerd in de ESCS-index, die economische, sociale en culturele aspecten meeneemt.

⁴ Aanhangel Handelingen, vergaderjaar 2018-2019, nr. 124.

⁵ Kruijer, J., Oosting, I., Drentse onderwijsmonitor 2016. Trendbureau Drenthe – CMO STAMM, januari 2017.

⁶ Oomens, M., Scholten, F. en Luyten, H., Evaluatie Wet Eindtoetsing PO – tussenrapportage 2017. Oberon, januari 2017.

mogelijk worden gemaakt. Ik ben dan ook blij dat de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) een thema-onderzoek heeft uitgevoerd naar kansengelijkheid in de schooladvisering in het po en plaatsing in het vo.⁷ Hierin heeft zij onder andere onderzocht welke overwegingen meespelen bij leerkrachten bij het opstellen van het schooladvies. Op grond daarvan heeft de inspectie een interactief simulatiespel ontwikkeld dat voor leerkrachten inzichtelijk maakt welke overwegingen zij meenemen in de schooladvisering van individuele leerlingen.⁸ De bevindingen uit de pilot die de inspectie heeft uitgevoerd, waren positief. De inspectie gaat dit simulatiespel nu bij schoolbezoeken actief inzetten om met schoolleiders en leerkrachten in gesprek te gaan over welke overwegingen meespelen bij hen meespelen in het opstellen van het schooladvies.

Vraag 7

Hoe kijkt u terug op de maatregelen die aangekondigd staan in het actieplan van uw voorgangers «Gelijke kansen in het onderwijs»⁹, dat verscheen nadat de Inspectie in 2016 constateerde dat de kansengelijkheid in het onderwijs afnam?

Hoe kijkt u specifiek naar actielijn 2.1 «Betere schooladviezen»? Is de ambitie gehaald of moet er meer worden gedaan?

Antwoord 7

Ja, de ambitie is gehaald. De inspectie is in gesprek gegaan met besturen die niet of heel beperkt bijstelden. Dat heeft er in geresulteerd dat er in 2018 geen besturen meer zijn die structureel niet bijstellen. Daarnaast is succesvol actie ondernomen om plaatsingswijzers terug te dringen waarin gevraagd wordt enkelvoudig te adviseren. Ook heeft de inspectie haar toegezegde onderzoek uitgevoerd. Dit heeft tot het bovengenoemde rapport en interactieve simulatiespel geleid. In de Kamerbrief over de resultaten van de eindtoets in 2018 zal ik u rapporteren over de percentages heroverwegingen en bijstellingen en het aandeel brede adviezen in 2018.

Vraag 8

Wat gaat er gebeuren met de aanbevelingen van de Inspectie in hun onderzoek «Kansen(on)gelijkheid bij de overgangen PO-VO»? Wilt u ons schriftelijk informeren over uw reactie op het rapport en welke vervolgstappen er genomen gaan worden?

Antwoord 8

De resultaten van dit onderzoek worden meegenomen in de eindevaluatie van de Wet eindtoetsing po. Deze zal ik voorjaar 2019 aan uw Kamer sturen. Hierin zal ik u ook informeren over vervolgstappen die naar aanleiding van het rapport en/of de eindevaluatie in den brede worden genomen.

⁷ <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2018/06/13/onderzoeksverslag-kansenongelijkheid-bij-de-overgangen-po-vo>

⁸ <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/overgang/interactieve-simulatie-basischooladvies>

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/10/31/kamerbrief-over-actieplan-gelijke-kansen-in-het-onderwijs>